لهستانی‌ها با تیفوس آمدند

در آستانه پایان جنگ جهانی دوم، بسیاری از لهستانی‌ها که به اسارت شوروی درآمده بودند وارد ایران شدند تا از طریق ایران به سایر کشورها، مهاجرت نمایند.

البته بسیاری از این افراد در ایران ماندگار شدند و بر بحران اقتصادی و سایر مشکلات ایران افزودند.

«عده کثیری از زنان و کودکان لهستانی که بعد از تصرف کشورشان به اسارت شوروی در آمده بودند، به کشورهای مشترک‌المنافع انگلیس فرستاده شدند تا تحت نظارت دولت انگلیس نگهداری شوند و عده‌ای نیز به تهران آمدند و در اینجا تا پایان جنگ در یك اردوگاه بس می‌بردند.

زنان لهستانی پس از آنکه از شوروی وارد ایران شدند، در وضع اسفناکی بسر می‌بردند و چون اغلبشان بسیار کثیف و آلوده به شپش بودند، باعث بروز بك همه گیری تیفوس در تهران شدند.

ارتش انگلیس بلافاصله پس از توجه به این مسئله دست بکار شد و بیمارستانی در تهران مهیا کرد که در آن دکترها و پرستاران انگلیسی به امر معالجه هزاران ایرانی مبتلا به تیفوس پرداختند.»

منبع: سرریدر بولارد و سرکلارمونت‌اسکراین، شترها باید بروند، تهران، انتشارات البرز، ۱۳۷۴، چاپ چهارم، صص ۹۶-۹۷

چه چیزی جان پزشکان ایرانی را تهدید می کرد؟

علم پزشکی از دیرباز در نزد ایرانیان علمی شناخته شده بود.

به اعتقاد اکثریت جهانگردان خارجی از جمله «تاورنیه» هیچ کشوری در سراسر مشرق زمین ، به اندازه ایران به این علم اهمیت نمی دهد و هـمیشه در حدود پانزده تن پزشک در خدمت دربار هـستند و سـه تـن از آنان هرگز از شاه جدا نمی‌شوند، در تمام جـشن‌ها شـرکت می‌کنند و در همهء جلسات حق نشستن دارند. رئیس ایشان ضمنا عهده‌دار سمت ریاست صـنف پزشـکی کشور است.اما پزشکان دربـار عـلیرغم ثروت کـلانی کـه بـهم زده‌اند اغلب در خطر این هستند کـه پس از در گـذشت پادشاه یا یکی از شاهزادگان سر خود را بر باد دهند زیرا به سـهل‌انگاری در مـداوا متهم خواهند شد.

در این حال، بـرای فرار از مجازات،مسئولیت را بـه گـردن منجمین می‌اندازند که ظاهرا بـرای صـرف فلان دارو ساعت مناسب انتخاب نکرده بودند و بالاخره در این کشمکش گناه متوجه شخص کـم زورتـر خواهد شد و عمر اوست کـه بـه پایـان می‌رسد.

پزشکان عـموما روش دیـگری نیز دارند که بـا تـوسل به آن از هر گونه سرزنش و تنبیهی در امان می‌مانند:وقتی به عیادت بیماری می‌روند،هر قـدر کـه ناخوشی وی سخت باشد،در بالین او مـی‌گویند کـه مطلقا اهـمیتی نـدارد و در انـدک مدتی معالجه خواهد شـد. هنگام خروج از اتاق بیمار،خویشان نزدیک وی را نیز مطمئن می‌سازند ولی در عین حال کلماتی چند در زمـینهء مـشکلات معالجه در سخنان خود جای می‌دهند.

امـا وقـتی بـه در خـروجی مـنزل می‌رسند،با یـکی از خـدمتکاران خانه به رازگوئی می‌پردازند و می‌گویند که امیدی به شفای بیمار ندارند و مرگ او حتمی است ولی از وی می‌خواهند ایـن مـطالب را سـخت محرمانه تلقی کند و به کسی چیزی نـگوید.اگـر بـیمار در گـذشت،مـوضوع پیـشگوئی شده بود و اگر جان به سلامت برد،پزشک قبلا در این باره اطمینان‌های لازم را به خویشاوندان بیمار داده بود.

روزنامه اطلاعات دوم تیر ماه ۱۳۴۲

پیام امام خمینی به جمعی از متدینین تهران جهت افشای ماهیت رفراندم شاه

جمعی از متدینین تهران در استفتایی از امام خمینی پرسیدند : « تقاضا داریم نظریهٔ خودتان را در موضوع «تصویب ملی» که در مطبوعات اعلام شده بیان فرمایید».

امام خمینی در پاسخ به این سوال تصریح کردند:

به نظر اینجانب این رفراندم، که به لحاظ رفع برخی اشکالات به اسم «تصویب ملی» خوانده شده، رای جامعه روحانیت اسلام و اکثریت قاطع ملت است، در صورتی که تهدید و تطمیع در کار نباشد و ملت بفهمد که چه می کند. اینجانب عجالتاً از بعضی جنبه های شرعی آن، که اساساً رفراندم یا تصویب ملی در قبال اسلام ارزشی ندارد، و از بعضی اشکالات اساسی قانونی آن برای مصالحی صرف نظر می کنم، فقط به پاره ای اشکالات اشاره می نمایم.در قوانین ایران رفراندم پیش بینی نشده و تاکنون سابقه نداشته، جز یک مرتبه، آن هم از طرف «مقاماتی غیرقانونی» اعلام شد، و به جرم شرکت در آن جمعی گرفتار شدند و از بعضی حقوق اجتماعی محروم گردیدند! معلوم نیست چرا آن وقت این عمل «غیرقانونی» بود، و امروز قانونی است!در بند دوم پاسخ امام خمینی به سوال متدینین تهران آمده است: معلوم نیست چه مقامی صلاحیت دارد رفراندم نماید۲ و این امری است که باید قانون معین کند.ایشان در بند سوم پاسخ خود تصریح کرده اند: در ممالکی که رفراندم قانونی است باید به قدری به ملت مهلت داده شود که یک یک مواد آن مورد نظر و بحث قرار گیرد، و در جراید و وسایل تبلیغاتی آرای موافق و مخالف منعکس شود و به مردم برسد؛ نه آنکه به طور مبهم، با چند روز فاصله، بدون اطلاع ملت اجرا شود.

رای باید در محیط آزاد و بدون تهدید و تطمیع صورت گیرد

ایشان در بند پنجم پاسخ خود تصریح کرده اند: باید رای دادن در محیطِ آزاد باشد و بدون هیچ گونه فشار و زور و تهدید و تطمیع انجام شود؛ و در ایران این امر عملی نیست و اکثریت مردم را سازمان های دولتی در تمام نقاط و اطراف کشور ارعاب کرده و در فشار و مضیقه قرار داده و می دهند.

امام خمینی افزودند: اساساً پیش آوردن رفراندم برای آن است که تخلفات قانونیِ قابل تعقیب که ناچار مقامات مسئول گرفتار آن می شوند، لوث شود. و کسانی که در مقابل قانون و ملت مسئول هستند اعلیحضرت را اغفال کرده اند که به نفع آنان این عمل را انجام دهند. اینان اگر برای ملت می خواهند کاری انجام دهند چرا به برنامه اسلام و کارشناسان اسلامی رجوع نکرده و نمی کنند تا با اجرای آن برای همه طبقات زندگی مرفه تأمین شود و در دنیا و در آخرت سعادتمند باشند؟! چرا صندوق تعاونی درست می کنند که حاصل دسترنج زارع را ببرند؟! با تأسیس اینچنین صندوق تعاونی، بازار ایران به کلی از دست می رود و بازرگانان و کشاورزان به خاک سیاه می نشینند؛ و در نتیجه سایر طبقات نیز به همین روز مبتلا می شوند.

روحانیت برای قرآن و مذهب احساس خطر می کند

در ادامه پاسخ امام خمینی آمده است : مقامات روحانی برای قرآن و مذهب احساس خطر می کنند. به نظر می رسد این رفراندم اجباری مقدمه برای از بین بردن مواد مربوط به مذهب است. علمای اسلام از عمل سابق دولت راجع به انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی، برای اسلام و قرآن و مملکت احساس خطر کرده اند؛ و به نظر می رسد که همان معانی را دشمنان اسلام می خواهند به دست جمعی مردم ساده دلِ اغفال شده اجرا کنند.ایشان افزودند: علمای اسلام وظیفه دارند هر وقت برای اسلام و قرآن احساس خطر کردند، به مردم مُسلِم گوشزد کنند تا در پیشگاه خداوند متعال مسئول نباشند. از خداوند متعال حفظ قرآن مجید و استقلال مملکت را خواهانیم.۳

سدهای مرزی ایران و شوروی بر روی رودهای ارس و اترک ساخته می شوند

بدنبال اطلاعاتی که دیروز از مذاکرات و مطالعات هیئت متخصصین شوروی پیرامون مسئله استفاده از آب های مرزی و بهره برداری از انرژی حاصله از آن منتشر شد امروز اطلاع حاصل گردید مذاکرات هیئت شوروی و هیئت ایرانی که ریاست آن را مهندس علیقلی بیانی مدیر عامل سازمان آب و برق سفید رود به عهده دارد پس از جلب موافقت مقدماتی در مسکو ادامه خواهد یافت.سدهایی که برای ذخیره آب به کار می روند قرار است در نخجوان و خداآفرین بر روی رود های ارس و اترک ساخته شود و دو سدی که برای تقسیم بندی آب مورداستفاده قرار خواهد گرفت در غزوه و غزغالی در نخجوان ساخته می شود که مجموعا ۹۰۰ میلیون متر مکعب ذخیره خواهد داشت و ظرفیت سد «خدا آفرین» ۱۷۰۰ میلیون متر مکعب خواهد بود.

اعلامیه شدید اللحن استاندار فارس برای پایان حکومت نظامی!

چنان چه دیروز روزنامه ها گزارش دادند حکومت نظامی در منطقه «فارس» لغو شده است، متن اعلامیه استاندار فارس در باره لغو حکومت نظامی امروز مخابره شد.

تیمسار سپهبد ورهرام استاندار فارس در این اعلامیه خطاب به مردم فارس گفته است: به فرمان مطاع مبارک ملوکانه اینجانب هنگامی به سمت استاندار فارس منصوب شدم که عده ای قلیل راهزن مسلح به تحریک و اغوای چند تن از افراد فتنه انگیز بی اطلاع خون جوانی بیگناه و ناکام را ریخته بودند و دولت بر طبق قانون به منظور حفظ امنیت در این استان و برای جلوگیری از توسعه احتمالی دامنه اغتشاش و سرکوب نمودن آشوب طلبان که افکار خام در خیال خود می پروراندند مقررات حکومت نظامی اعلام کرده بود.

چون ادامه این مقررات طبعا مضایقی برای عامه مردم که اعتقاد عمیق قلبی به ثبات امنیت و عزم جزم به حفظ آرامش در مملکت و اطاعت از قانون دارند ممکن است ایجاد کند و از طرفی قوای فعال و هوشیار نظامی و انتظامی نیز با بهترین وجه ممکن و با وقوف کامل به وظایف قانونی خویش آماده هر گونه اقدام مناسب برای صیانت و حفظ سیاست و مصالح عالی مملکت هستند با استفاده از اختیارات حاصله دستور دادم از ساعت ۵ بعد از ظهر روز دوشنبه یکم بهمن ماه مقررات حکومت نظامی الغا و موقوف الاجرا شود.

استاندار فارس در این اعلامیه ضمن تشکر از مردم فارس می افزاید:

به سوداگران سیاسی و اخلال گران حرفه ای در هر کسوت که باشند اجازه زیاد طلبی و فرصت پاشیدن بذر مسموم در مزرعه اذهان ساده و ایجاد زمینه تلاطم در امواج افکار مردم روشنفکر و شریف این استان نمی دهم و نفوذ های ناسالم و مضر به حال اجتماع را با قدرت قانون از ریشه قطع می کنم و اصولا هر نوع توطئه و فکر فاسد و اقدام غیر مجاز که مجال هجوم به آزادی و سیادت افراد بدهد و مخل به نظم عمومی و موثر به تعدیل قوام انتظام باشد بارور نخواهد شد و به انحای طرق قانونی جلوگیری می شود.

دانشگاه ششم بهمن تعطیل نیست

امروز دکتر فرهاد رئیس دانشگاه تهران اظهار داشت در روز شنبه ششم بهمن که اخذ رای نسبت به لوایح شش گانه به عمل می آید. در دانشگاه دو صندوق جنب باشگاه دانشگاه گذاشته می شود یک صندوق در دانشکده کشاورزی کرج و یک صندوق نیز در موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشکده قرار داده خواهد شد.رئیس دانشگاه افزود: از طرف دانشگاه تصمیمی برای تعطیل روز شنبه گرفته نشده است و فقط در صورتی که از طرف دولت تعطیل عمومی اعلام شود دانشگاه نیز تعطیل خواهد بود.

در روز اخذ رای مدارس دخترانه تعطیل می شود

امروز صدری فرماندار تهران اعلام کرد که در هر یک از حوزه های تعیین شده یک صندوق رای گذاشته می شود. اول قرار بود در هر حوزه ۲ صندوق رای مثبت و منفی گذاشته شود ولی به علت اختلاف رنگ ورقه های رای سفید و کبود گذاشتن دو صندوق رای در هر حوزه ضروری تشخیص داده نشد.امروز از طرف فرمانداری تهران از فرهنگ استان تهران خواسته شد که روز شنبه ششم بهمن مدارس دخترانه را که در آن جا صندوق اخذ رای گذاشته شده تعطیل کنند.گزارش «واشنگتن پست» از «ایران امید بخش» / رفراندوم همان قدرتی را به شاه می دهد که «دوگل» از ملت فرانسه گرفت!

واشنگتن پست امروز درسر مقاله خود زیر عنوان «ایران امیدبخش» می نویسد کمتر کسی است که نسبت به نیات خیرخواهانه شاه ایران که با تقسیم اراضی خود سرمشق نیکی برای دیگران داشته اند تردید داشته باشد.مراجعه به آرای عمومی که به زودی در ایران انجام خواهد شد همان قدرتی را به شاهنشاه خواهد داد که رئیس جمهوری دوگل از ملت فرانسه گرفت. نیرو و قدرت شاهنشاه ایران در اجرای برنامه اصلاحات با خوش بینی تلقی گردیده است و امید است که اقدامات خیرخواهانه ایشان سر مشق کشورهای دیگر قرار گیرد.

هتل هیلتون در جلب جهانگردان خارجی تسریع می کندنفیسی شهردار تهران ضمن گزارشی که به حضور شاه معروض داشت به مسئله اهمیت جهانگردی در دنیا و جلب سیاحان خارجی و عوائد سر شاری که از این راه عاید کشور ها می شود اشاره کرد و گفت : جای کمال خوشوقتی است که مسئله جلب سیاحان خارجی کم کم مورد توجه قرار می گیرد و با توسعه راه سازی در ایران، کشور عزیز ما موقعیت تاریخی خود را به دست می آورد.ساختمان هتل هیلتون یکی از قدم هایی است که در جلب جهانگردان خارجی تسریع می کند.

نامه نخست وزیر به آیت الله بهبهانی : دولت در مصرف موقوفات مداخله نمی کند

امروز نخست وزیر طی نامه ای به آیت الله بهبهانی خاطر نشان کرد: دولت در مصرف موقوفات مداخله نمی کند بلکه عمل دولت موجب ازدیاد درآمد موقوفه خواهد شد.

احساسات تقلبی چاشنی انتخابات تقلبی!

«روزنامه اطلاعات» در سرمقاله شماره امروز خود نوشت: همه چیز کوپنی و ساختگی می شود مگر احساسات ملی، دولت می تواند صندوق قلابی بسازد، رای قلابی بنویسد، وکیل قلابی از صندوق در بیاورد، تشریفات قلابی رو به راه بکند ولی ممکن نیست دولتی بتواند احساسات تقلبی هم چاشنی انتخابات قلابی بزند زیرا مردم اگر اختیار هیچ چیز نداشته باشند اختیار دهان خود دارند و اگر نخواستند دهان باز کنند و فریاد بزنند و زنده باد بگویند با هیچ قدرتی نمی توان وادارشان به این کار کرد.

چرا داور خودکشی کرد؟

از علی‌اکبر داور به عنوان مؤسس نظام قضائی و تشکیلات دادگستری نوین در ایران یاد می‌شود. داور یکی از سیاستمداران و حقوقدانان برجسته در دوره رضاشاه بود که نقش مهمی در تثبیت پایه‌های قدرت او ایفا کرد. او با ارائه خدمات و اندیشه‌های حقوقی، باعث حذف تشکیلات قذیمی در سیستم قضایی و ایجاد تشکیلات جدید در آن شد. با این حال داور، در اوج فعالیت‌های خود و زمانی که وزیر مالیه بود، دست به خودکشی زد. البته برخی نیز معتقدند او توسط رضاشاه به قتل رسید. این ابهام باعث شد تا موضوع مرگ داور به یکی از مسائل جنجالی در آن دوره تبدیل شود. با این مقدمه کوتاه در ادامه ابتدا ضمن تشریح برخی از خدمات داور در حکومت پهلوی، علت مرگ او نیز بررسی می‌شود.

داور و ورود او به حکومت پهلوی

داور تحصیلات خود را در رشته پزشکی آغاز کرد؛ اما بعد از مدتی متوجه شد که علاقه‌ای به این رشته ندارد. از این رو برای ادامه تحصیل وارد علوم انسانی، در مدرسه علوم سیاسی شد. او در دوره مشروطه به سان بسیاری از نخبگان سیاسی به فعالیت‌های سیاسی و عضویت در احزاب آن دوره روی آورد. داور بعد از مدتی برای تکمیل و اتمام تحصیلات خود به اروپا رفت و در آنجا موفق به اخذ مدرک دکترا در رشته حقوق شد. وی بعد از بازگشت خود به ایران روزنامه مرد آزاد را منتشر کرد.

همزمان با این فعالیت‌ها و کودتای ۱۲۹۹، داور به جرگه حامیان رضاخان پیوست و «ثابت کرد که از مفیدترین و تواناترین هواداران پهلوی است... او نماینده مردم تهران در مجلس مؤسسان و مخبر کمیسیون تهیه کننده پیش نویس اصلاح موادی از متمم قانون اساسی بود... در تاریخ ۲۰ دسامبر ۱۹۲۵ به وزارت فوائد عامه، فلاحت و تجارت، منصوب شد.... داور در «جنبش ملی» که منجر به سرنگونی خاندان قاجار شد نیز نقش مؤثری داشت.»۱ او در سال ۱۳۰۵ وزیر عدلیه شد و ۷ سال یعنی تا سال ۱۳۱۲ در این مسند باقی ماند و از سال ۱۳۱۲ تا سال ۱۳۱۵ یعنی زمان مرگش، وزیر مالیه بود. داور وقتی وارد وزارتخانه عدلیه شد دست به اصلاحات گسترده‌ای در سیستم قضایی کشور زد.

داور برای انجام اقدامات مورد نظرش از اختیارات و حمایت ویژه رضاشاه بهره‌مند شد و بر اساس اختیارات خود تشکیلات قدیمی سیستم قضایی را از بین برد. از مهم ترین اقدامات داور در عدلیه، می‌توان به این موارد اشاره کرد: انفصال عده‌ای از مقامات عالی قضائی از وزارت عدلیه (اقدام مشهور به «کودتای عدلیه» یا «انحلال کمپانی»: تعیین قضات جدید: تأسیس تشکیلات عدلیه جدید و تشکیل کمیسیون‌های اصلاح و تهیه لوایح. داور در لغو کاپیتولاسیون در ۱۳۰۶ش نیز سهم داشت. او قانون مجازات را که فقدان آن بهانه ای برای اروپاییان بود، برای لغو **کاپیتولاسیون تدوین کرد».۲**

ایجاد مدارسی برای تربیت کارشناسان، قضایی و طرح قانون ازدواج و طلاق برای ثبت رسمی ازدواج و طلاق از دیگر اقدامات مهم داور در این زمینه بود. البته داور بخشی از پاکسازی تشکیلات قضایی را با اقدامات سکولاریستی پیش برد و طی آن از حقوق و نقش روحانیون در امور قضایی کاست. در حالی که بخش مهمی از اقدامات قضایی به طور سنتی در دست روحانیون بود. با این حال داور به رغم تمام اقدامات خود در این عرصه در ۲۰ بهمن ۱۳۱۵ به طور ناگهانی فوت کرد. بعد از انتشار خبر مرگ او، برخی از خودکشی داور و برخی از قتل او سخن راندند.

مرگ داور، خودکشی یا قتل؟

گروهی که مرگ داور را قتل سیاسی می‌دانند بر این باور هستند، که داور قربانی اصلاحات خود شد و رضاشاه از ترس قدرت‌یابی او، دست به چنین اقدامی زد. به عنوان نمونه هورنی بروک، وزیرمختار آمریکا، که در یکی از گزارش‌های خود مرگ سردار اسعد و نابودی داور را پیش بینی کرده بود، آورده است «در شرفیابی نوروز شاه در حضور وزرای دیگر از عملکرد داور، وزیر مالیه، شدیداً ابراز ناخشنودی کرد؛ بدین ترتیب که از او تعداد مدیران اجرایی وزارت مالیه را پرسید. وقتی گفتند که در وزارت مالیه یک معاون و دو مدیر کل زیر دست وزیر کار می‌کنند، شاه ابراز داشت با اینکه تعداد آنها به نسبت مدیران اجرایی وزارتخانه های دیگر بیشتر است نمی‌فهمد چرا با چنین وضعی وزیر مالیه کارش را خوب انجام نمی‌دهد.»۳

بروک در ادامه با تأکید بر اینکه اقدامات اصلاح‌طلبانه داور بلای جانش شد، آورده است: «چنین اظهار نظری را فقط می‌توان نشانه بوالهوسی شاه، و با توجه به کفایت داور که شایسته‌ترین عضو کابینه دولت تلقی می‌شود، دل چرکینی روزافزون او از دستیاران توانمندش دانست. شاید همین شایستگی داور، همچون دوستش **تیمورتاش، بود که نهایتاً قاتل جانش شد».٤**

در مقابل این دیدگاه، عده‌ای بر این باور هستند که داور با استفاده از تریاک دست به خودکشی زد. بدین معنا که تنها دلیل خودکشی او وحشت جادویی از فریاد کشیدن و تهدید رضاخان نسبت به وی بوده است.۵ برخی نیز معتقدند که وقتی داور در سمت وزیر مالیه با شکست‌ها و ناکامی‌های زیادی روبرو شد، رضاشاه تصمیم به عزل او گرفت و از آنجا که «داور چون قبلاً از رضاشاه محبت زیاد دیده بود، تحمل عزل برایش سنگین و دور از انتظار بود. او برای رهایی از این تحقیر رضاشاه، از منزل خود با تلفن از شرکت انحصارات درخواست نمونه تریاک برای آزمایش درصد مرفین آن می‌کند. او شب، طبق روال همیشگی، پس از اندکی گفت وگو با همسر خود، وارد دفتر کارش می‌شود و در آنجا به حیات خود پایان می‌دهد.»٦

سخن نهایی

یکی از ویژگی‌های حکومت‌های استبدادی، حذف افراد بدون توجه به خدمات آنان است. این اتفاق زمانی روی می‌دهد که شخص مستبد قدرت خود را از سوی افراد در معرض تهدید می‌بیند و یا آنکه افراد آنگونه که باید و شاید از عهده خدمات خود برنمی‌آیند. مرگ داور نیز از این زاویه قابل بررسی است. گرچه هنوز موضوع خودکشی و یا قتل داور، موضوعی مبهم است؛ اما در هر صورت واقعیت آن است که او قربانی سیستم سیاسی رضاشاه شد.

برنامه‌های رادیو در اوائل تأسیس چه بود؟

رادیو در ایران سال ۱۹۴۰ میلادی راه اندازی و به دلیل اینکه برنامه‌ها تنها در تهران قابل دریافت بود رادیو تهران نامیده شد.

«ال پی الول ساتن» ایران شناس انگلیسی در کتاب «رضا شاه کبیر یا ایران نو» در این خصوص نوشته است: برنامه رادیو بی شباهت به مندرجات روزنامه نیست. البته قسمت اعظم وقت رادیو به نواختن موسیقی ایرانی و قطعاتی از موسیقی غربی اختصاص دارد و منظور اصلی دولت ایران از تاسیس رادیو آن است که وسیله آموزش عمومی باشد و از این رو اغلب مقالات اقتصادی و فرهنگی و صنعتی در رادیو خوانده می شود.

در بخش دیگری از این کتاب آمده است: از آغاز جنگ دوم جهانی تاکنون ایرانیان وسیله ای نداشتند تا بتوانند وقایع و حوادث جهان را به زبان خودشان بشنوند و به همین جهت طبق آمار موجود در سرتاسر کشور ایران پنج تا شش هزار دستگاه رادیو بیشتر وجود نداشت.

منبع: رضا شاه کبیر یا ایران نو ، نوشته ال پی الول ساتن، ترجمه عبدالعظیم صبوری، ص ۳۵٦.

